

easdem, vel similes usurpari non licet, si bono fine et intentione adhibeantur? aliqui quid dicemus de unctione regum et imperatorum in novo Testamento? At si illam retinere fas est, cur in alteram tam iniqui sumus? Nostri ministri, qui sine unctione, consecratione, sine successione et vocatione, vel ex tonstrinis, vel ex popinis in officina ecclesiastica subito sese ingerunt; nullum possunt proferre exemplum ex tota antiquitate, quo tueri se queant.

CAPUT VIII.

DE MINISTRIS SINAGOGÆ EXTRAORDINARIIS, QUI ERANT PROPHETÆ.

Duplices erant Prophetæ in veteri Testamento. Aliqui veri, qui à Deo mittebantur. Alii falsi, qui à Deo non mittebantur. Piores, vel vocabantur Prophetæ absolutæ, vel Prophetæ Domini, vel Videntes. Postiores, vel Pseudoprophetæ, vel Prophetæ Baal, vel Prophetæ lúcorum. Quibus aunumerandæ sunt Pythonissæ. De his omnibus dicam hoc ordine; 1 Quinam fuerint veri Prophetæ in veteri Testamento; 2 quod fuerit illorum officium; 3 quomodo probaverint se à Deo missos; 4 an omnes de Christo prophetaverint; 5 quis illorum fuerit præcipiuus, Moyses, an Joannes Baptista; 6 quomodo intelligendum sit, quod Christus ait in Evangelio: *Omnes Prophetæ usque ad Joannem;* 7 quomodo verum sit omnes Prophetas Hierosolymis occisos esse; 8 quinam fuerint falsi Prophetæ; 9 quomodo veri à falsis discernebantur, 10 quid de Pythonissis sentiendum; 11 an etiam in novo Testamento sint veri et falsi Prophetæ.

QUESTIO I.

Quinam fuerint veri Prophetæ in veteri Testamento?

1. Respondeo: Hi fuerunt præcipui:
2. Moyses: Num. xii, 6, et Deut. xxxiv.
3. Josue: Ecclesiastici xlvi, 1.
3. Samuel: 1 Regum ix, 6.
4. David: 1 Regum xvi, 13.
5. Gad: 1 Reg. xxii, 5.
6. Nathan: 2 Reg. vii, 2, et 2 Paralip. ix, 29.
7. Ahias Silonites: 3 Reg. xi, 29, et 2 Paralip. ix, 29.
8. Addo: 2 Paral. ix, 29.
9. Michæas, filius Jemla: 3 Reg. xxii, 8.
10. Elias Thesbites: 3 Reg. xvii, 1.
11. Eliseus: 3 Reg. xix, 16.

Deinde quatuor illi, qui vocantur majores Prophetæ, quorum nomina sunt haec: 1. Isaías, filius Amos: 2. Jeremias, filius Helciae de sacerdotibus, qui fuerunt in Anathod: 3. Ezechiel, filius Buzi, Sacerdos: 4. Daniel, qui et Baltassar. Et alii duodecim, qui vocantur minores Prophetæ, ut Ose, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Michæas Morastites, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias. Quibus addi possunt tres alii, qui vixerunt sub finem veteris et initium novi Testamenti. Primus Joannes Baptista, de quo dictum est Luc. i, 76: «Et tu puer Propheta Altissimi vocaberis.» Secundus Zacharias, pater Joannis Baptistæ de quo ibid. vers. 67: «Et Zacharias pater illius repletus est Spiritu Sancto, et prophetavit dicens: Benedictus, etc.» Tertius Simeon, de quo Luc. ii, 26: «Responsum acceperat à Spiritu Sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini.»

2. Præter hos fuerunt etiam aliquot foeminae Prophetissæ, ut Maria soror Moysis, (Exod. xv, 20:) et Debora uxor Lapidoth., (Judic. iv, 4:) et Holda, uxor Sellum filii Thecuæ, (4 Reg. xxii, 14:) et Elizabeth, mater Joannis Baptistæ, (Luc. i, 41:) et Anna filia Phanuel de tribu Aser, (Luc. ii, 36:) et quatuor filiæ

Philippi Diaconi, (Act. xxi, 9.) Quibus omnibus præfenda est beata genitrix Maria, quæ prophetavit dicens: *Bealam me dicent omnes generationes, non gentilium, turcarum, iudæorum, sed verè fidelium.*

3. Quæres, an non fuerint plures Prophetæ veteris Testamenti, quām qui jam enumerati sunt? Videntur fuisse plures. Nam 1 Reg. x, 5 legimus gregem Prophetarum fuisse obviam Sauli, postquam à Samuele in regem unctus est. Respondeo: Nomen Prophetæ sumitur variis modis in Scriptura: primò pro iis, qui futura prædicunt. Et hoc sensu nos agimus hic de Prophetis. Eorum officia paulò post explicabimus. Secundò pro iis qui ex peculiari motione Spiritus Sancti Deum laudant in citharis, psalteriis et cymbalis. Sic sumitur loco citato, ubi Samuel ait ad Saulem: «Obviam habebis gregem Prophetarum descendientium de celo, et ante eos psalterium, et tympanum, et tibiam, et citharam, ipsosque prophetantes, (id est Deum laudantes) et insiliet in te Spiritus Domini, et prophetabis cum eis,» (id est Deum pariter laudabis.) Sic etiam sumitur Num. xi, 25, ubi de septuaginta senioribus, qui Moysi adjuncti erant, ita legimus: «Cumque requievisset in eis spiritus, prophetaverunt,» id est, Dei laudes celebrarunt. Et 1 Reg. xix, 20: «Qui cum vidissent cuneum Prophetarum vacinantium, et Samuelem stantem super eos, factus est etiam Spiritus Domini in illis, et prophetare cæperunt «et ipsi:» id est, Deum laudare: Ita Emmanuel Sa ibid., Abulensis et Cornelius Num. xi, 43. Tertiò pro iis, qui divino Spiritu, vel Scripturam explicant, vel ad pietatem exhortantur. Sic sumitur 1 Cor. xiv, 3: «Qui prophetat hominibus, loquitur ad ædificationem, et exhortationem, et consolationem.»

QUÆSTIO II.

Quod erat officium Prophetarum in veteri Testamento?

4. Respondeo: Primarium officium erat docere, instruere et reformare populum in cultu veri Dei, eumque hoc modo ad Christi adventum disponere. Et quidem

Moyses docuit populum, quando dedit et explicavit illi legem Decalogi et Deuteronomii. Reliqui Prophetæ, qui diversis temporibus secuti sunt, reformati populum, et aberrantem à lege revocarunt in viam. Quo spectat illud Joan. iv, 37: «Alius est, qui seminat, et alius est, qui metit. Ego misi vos metere, quod vos non laborastis, alii laboraverunt, et vos in labores eorum introiistis.» Ubi Christus loquitur de Prophetis et Apostolis, Prophetæ seminaverunt; Apostoli messuerunt. Prophetæ laboraverunt; Apostoli eorum laboribus fructi sunt. Quomodo hoc? quia Prophetæ, antequam venirent Apostoli, multum laborarunt in erudiendo populo, et eorum corda ad Christum recipiendum præpararunt. Quod si non fecissent, plus laborandum fuisset Apostolis. Vide Originem, Ireneum, Augustinum, Chrisostomum et alios apud Maldonatum in illum locum.

2. Huic primario officio annexa erant tria alia: Primum est arguere, reprehendere et objurgare eos, qui vel à vero Dei cultu, vel ab aliqua alia divina lege recedenter. Sic Samuel reprehendit Saulem regem, eo quod non obedivisset voci Domini: (1 Reg. xv, 19.) Sic Nathan reprehendit Davidem propter adulterium et homicidium: (2 Reg. xii, 9.) Sic Elias populum claudicantem in duas partes: (3 Reg. xviii, 21.) Daniel duos senes, quod falso accusassent Susannam de adulterio: (Dan. xiii, 52,) et ita deinceps.

3. Alterum est prædicere futura. Quod fiebat dupliciter. Nam Prophetæ aliquandò prædicebant futura bona ad populi consolationem, ut adventum Messiae et alia mysteria Redemptionis humani generis: Isa. vii, 14: «Virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel.» Et cap. xi, 1: «Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet.» Et cap. xiv, 1: «Prope est, ut veniat tempus ejus, et dies ejus non elongabuntur. Miserebitur enim Dominus Jacob.» Et cap. xl, 4: «Consolamini, consolamini, popule meus, dicit Deus vester.» Aliquandò prædicebant et minabantur futura mala, quæ imminabant populo propter sua peccata, ut famem, pestem, bellum, captivitatem: Jerem. 1, 14: «Ab Aquilone pandetur malum super omnes habitatores

«terram» Et cap. v, 13: «Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo domus Israel, ait Dominus. Et comedet segetes tuas et panem tuum: devorabit filios tuos et filias tuas: comedet gregem tuum et armenta tua; conteret urbes munitas tuas, in quibus tu habes fiduciam.» Et cap. xix, 3: «Ecce ego inducam afflictionem super locum istum, ita ut omnis, qui audierit illam, tinnient aures ejus, eo quod dereliquerint me.» Et infra vers. 11: «Sic conteram populum istum, et civitatem istam, sicut conteritur vas figuli, quod non potest ultra instaurari.»

4. Tertium est secreta seu occulta cognoscere. Sic Samuel sciebat omnia, quae erant in corde Saulis querentis asinas patris sui; (4 Reg. ix, 19.) Sic Eliseus sciebat omnia, quae à famulo absente erant perpetrata: (4 Reg. v, 25;) itemque omnia secreta consilia regis Syriæ: (4 Regum vi, 12.) Sic Daniel sciebat occultum somnum Nabuchodonosoris; (Dan. ii, 26.) Hinc obiter colligo mirum non esse, si Sancti in cœlo scient, ea quæ apud nos geruntur.

QUÆSTIO III.

Quomodo Prophetæ probabant se à Deo missos esse?

1. Necessè erat, ut Prophetæ, qui dicebant se immediatè à Deo missos esse ad reformatum et arguendum populum, certis ac evidenter signis confirmarent suam missionem; alioqui populus non credidisset ipsis, sed pro impostoribus habuisset. Quod fatetur Moyses de seipso. Cum enim Deus dixisset illi: Exodi iii, 10: «Veni et mittam te ad Pharaonem, ut educas populum meum, filios Israel de Ægypto;» respondit Moyses cap. iv, 1: «Non credent mihi, neque audient vocem meam, sed dicent: Non apparuit tibi Dominus.»

2. Dupliciter autem probant se à Deo missos esse: Primo per miracula. Sic probavit Moyses, quando virginem in serpentem mutavit, aquas Ægypti in sanguinem convertit, et alia prodigia patravit, quæ plagæ Ægypti appellari solent. Sic Samuel, sic Eliseus, sic alii Pro-

phetæ plures. Luculentum habemus exemplum in Elia, quod est hujusmodi: Tempore Achab Regis fuit discep-tatio inter Eliam et Prophetas Baal. Tām hi, quām ille legitimè se missos affirmabant. Quid factum? Elias, convocato universo populo, qui in duas partes claudicabat, non alio argumento usus est, quam quod diceret se suam missionem evidenti miraculo confirmare posse; Prophetas Baal non posse. Quod etiam contigit hoc modo: duo boves in frusta concisi: alter pro Elia, alter pro Prophetis Baal. Hi, invocato nomine dei sui, non potuerunt de cœlo impetrare ignem, quo holocaustum consumeretur. Elias, invocato Deo Israel, impetravit. Itaque holocaustum ab eo positum igne de cœlo miso consumptum est. Quo miraculo permotus populus, Eliam tanquam à Deo missum acceptavit; et Prophetæ Baal veluti impostores interficiuntur: (3 Reg. xviii, 40.) Omitto similia exempla.

3. Secundò probant suam missionem per veracem prædictionem eorum, quæ brevi erant eventura. Sic Elias prædictis tribus proximis annis non fore rorem et pluviam: (3 Reg. xvii, 1.) Sic Michæas Regem Achab infeliciter pugnaturum in Ramoth Galaad: (3 Reg. xxii, 17.) Sic Eliseus post unum diem fore tantam annonæ vitalitatem, ut duo modii hordei emantur uno statere: (4 Reg. vii, 1.) Sic Isaias proximo anno fore abundantiam frugum: sequenti, pomorum copiam: tertio, plenam messem et vindemiam: (cap. xxxvii, 30.) Sic Jeremias brevi futurum, ut Nabuchodonosor rex vastaturus sit terram Ægypti; (cap. xlvi, 13.) Et quia hæc omnia evenierunt eo modo, quo ab illis Prophetis dicta sunt; idè magnam auctoritatem sibi conciliarunt. Sicut è contrario, quia non eveniebant ea, quæ à falsis Prophetis prædicabantur, nulla illis fides habebatur. Et hoc signo discernendum esset inter veros et falsos Prophetas constat ex illo Deut. xviii, 21: «Quod si tacita cogitatione responderis: quomodo possum intelligere verbum, quod «Dominus non est locutus? hoc habebis signum. Quod «in nomine Domini Prophetæ ille prædixerit, et non evenierit, hoc Dominus non est locutus, sed tumorem animi sui Prophetæ confixit, et idcirco non timebis eum.»

4. Unde D. Hieronymus in cap. 37 Isaiæ, super illud: *Tibi autem hoc erit signum*, sic scribit: «Idcirco vel maximè Prophetæ apud populum habebant fidem, quia non solum de his, quæ multa post sæcula futura erant, sed etiam quæ in continenti, et post non grande temporis spatium essent implenda, memorabant: ut quod intra biennium rex assyrius interiret, et urbi Jerusalem se curitas redderetur.»

5. Et Rupertus in prologo in Oseam: «Cum Prophetæ mitterentur ad pronunciandum de longinquo Christi adventu, simul etiam de propinquuo datum vel injunctum est illis prophetare illud in quo citius veraces compromissari possent, scilicet imminentem ab assyriis Israeli captivitatem, itemque instantem, Judæ quoque Babylonis transmigrationem, et præterea nonnulla etiam minoræ, quæ litteris eorum legimus inserta. Cum igitur citò venisset captivitas seu transmigratio illa, sicut per illos veritas prophætica prædixerat, palam constituit, quod veraciter fuissent locuti in nomine Domini, et quod Dominus misisset eos. Atque ita completa Prophætiae pars illud, quod reliquum vel maximum erat de promissione et adventu Messiae, verum fore convincebat.»

QUÆSTIO IV.

An omnes Prophetæ veteris Testamenti de Christo prophetaverint?

1. Respondeo: Omnes vel clare vel obscurè de Christo vaticinati sunt. Quod generatim colligi potest ex duobus Scripturæ testimoniis. Unum est Lucæ i, 68: «Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit, et fecit redempcionem plebis suæ. Et erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui. Sicut locutus est per os Sanctorum, qui à sæculo sunt Prophetarum ejus;» idest, Deus prædictus per omnes Prophetas, qui fuerunt ab initio mundi, venturum Redemptorem ex familia David. Alterum Luca xxiv, 27: «Et incipiens (Christus) à Moyse et omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omnibus Scripturis quæ de ipso erant.»

2. Speciatim vero potest sic ostendi: Prophetia du-

pliciter fieri solet: 1 verbis; 2 signis vel figuris. Igitur aliqui Prophetæ verbis de Christo vaticinati sunt; aliqui signis et figuris. Priori modo Moyses: Deut. xviii, 45: «Prophetam de gente tua, et de fratribus tuis, sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus tuus, ipsum audies. Vide Act. iii, 22. David Psalmo xv, 10: «Non derelinques animam meam in inferno, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem.» Act. ii, 31. Et Psalmo xcvi, 13: «Judicabit orbem terræ in æquitate, et populos in veritate sua.» Et Psalmo xcvi, 8: «Adorate eum omnes Angeli ejus.» Hebr. i, 6. Et Psal. cix, 1: «Dixit Dominus Domino meo: Sede à dextris meis: donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.» Matth. xxii, 42.

3. Isaias c. vii, 14: «Ecce virgo concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel: (Luc. i, 34.) Et cap. xxxv, 4: «Deus ipse veniet, et salvabit vos. Tunc aperientur oculi cœcorum, et aures surdorum patibuntur.» Et cap. xliv, 3: «Effundam aquas supersistentem, et fluenta super aridam.» Et cap. lxxii, 4: «Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit:» et infra: «Oblatus est quia ipse voluit, et non aperuit os suum. Sicut ovis ad occisionem ducetur, et quasi agnus coram tondente se obmutescet:» et infra: «Cum sceleratis reputatus est: et ipse peccata multorum tulit, et pro transgressoribus rogavit:» (Luc. xxii, 37.)

4. Jeremias c. xxiii, 5: «Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et suscitabo germen justum; et regnabit Rex, et sapiens erit: et faciet judicium et justitiam in terra.» Et cap. xxxi, 22: «Creavit Dominus novum super terram, fœmina circumdabit virum.»

5. Ezechiel cap. xxxii, 7: «Et operiam, cum extinctus fueris, cœlum, et nigrescere faciam stellas ejus: solem nube tegam, et luna non dabit lumen suum.»

6. Daniel cap. ix, 24: «Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum, et super urbem sanctam tuam, ut consummetur prævaricatio, et finem accipiat peccatum, et deleatur iniquitas, et adducatur justitia sempiterna, et impleatur visio et prophetia, et ungatur Sanctus Sanctorum.»

7. Osee cap. vi, 3: «Vivificabit nos post duos dies; in

«die tertia suscitabit nos.» Et c. xi, 1: «Ex Agypto vocavi filium meum.» Et cap. xii, 44: «De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos: ero mors tua, o mors, mors tuus ero inferne.»

8. Joel cap. ii, 28: «Et erit post haec: effundam spiritum meum super omnem carnem, et prophetabunt filii vestri, et filiae vestrae.»

9. Amos cap. ix, 14: «In die illa suscitabo tabernaculum David quod cecidit, et reædificabo aperturas murorum ejus, et ea quæ corruerant, instaurabo:» (Act. xv, 16.)

10. Michæas cap. v: «Et tu Bethlehem Ephrata parvulus es in millibus Iuda: ex te mihi egredietur, qui sit Dominator in Israel; et egressus ejus ab initio, a diebus æternitatis:» (Matth. ii, 6.) Et cap. vii, 6: «Filius contumeliam facit patri, et filia consurgit adversus matrem, nurus adversus socrum suam, et inimici hominis domestici ejus. Ego autem ad Dominum aspiciam, expectabo Deum salvatorem meum:» (Matth. x, 35.)

11. Nahum cap. i, 15: «Ecce super montes pedes evangelizantis et annunciantis pacem:» (Rom. x, 15.)

12. Habacuc cap. ii, 3: «Adhuc visus procul, et apparet in finem, et non mentietur. Si moram fecerit, expecta illum; quia veniens veniet, et non tardabit.»

13. Sophonias cap. iii, 14: «Lauda filia Sion: jubila Israhel: lætare, et exulta in omni corde filia Jerusalem. Abstulit Dominus judicium tuum, avertit inimicos tuos: Rex Israhel Dominus in medio tui, non timebis malum ultra.» Et ibid.: «Dominus Deus tuus in medio tui fortis, ipse salvabit.»

14. Aggæus cap. ii, 7: «Haec dicit Dominus exercituum: Adhuc unum modicum est, et ego commovebo celum et terram, et mare et aridam. Et movebo omnes gentes; et veniet DESIDERATUS cunctis gentibus.»

15. Zacharias cap. ii, 10: «Lauda et lætare filia Sion: quia ecce ego venio; et habitabo in medio tui; ait Dominus.» Et c. iii, 8: «Ecce ego adducam servum meum ORIENTEM:» et cap. vi, 12: «Ecce vir, ORIENS nomen ejus:» et cap. viii, 3: «Haec dicit Dominus exerci-

tuum: Reversus sum ad Sion, et habitabo in medio Ierusalem: et vocabitur Ierusalem civitas veritatis:» et c. ix, 9: «Ecce Rex tuus veniet tibi justus et Salvator, ipse pauper, ascendens super asinam, et super pullum filium asinæ:» et cap. xi, 12: «Et appenderunt mercenariam triginta argenteos:» et c. xii, 10: «Effundam super domum David, et super habitatores Ierusalem spiritum gratiae et precum: et aspicient ad me, quem confixerunt:» et c. xiii, 7: «Percute pastorem, et dispergentur oves.»

16. Malachias c. i, 14: «Ab ortu solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur, et offertur nomini meo oblationes mundæ:» et cap. iii, 1: «Ego mitto Angelum meum, et præparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum suum Dominator, quem vos queritis, et Angelus Testamenti, quem vos vultis:» et c. iv, 2: «Orietur vobis timentibus nomen meum, Sol justitiae.»

17. Posteriori modo, nempe per signa et figuræ, multi Prophetæ de Christo vaticinati sunt. Primo Jonas c. ii, 1: «Erat Jonas in ventre pisces tribus diebus, et tribus noctibus.» Secundo omnes illi, qui prædixerunt iudeis liberationem ex captivitate babylonica, quæ erat figura liberationis totius mundi, qua Christus nos erat liberatus à captivitate peccati. Tertio omnes illi, qui expresserunt typum vel figuram Christi, sive quoad incarnationem, sive quoad mortem et passionem, sive quoad resurrectionem, sive quoad alia mysteria. De quibus videri potest Prosper in libro de Prædictionibus.

QUÆSTIO V.

Quis fuerit præcipuus omnium Prophetarum veteris Testamenti?

1. Aliqui Moysen, et alii Joannem Baptistam præferrunt. Uterque enim habet peculiare testimonium suæ eminentiæ. Moyses quidem Num. xii, 6: «Si quis fuerit inter vos Prophetæ Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum. At non talis servus meus Moyses, qui in omni domo mea fidelissimus est. Ore

«enim ad os loquor ei : et palam , et non per ænigmata,
«et figuræ Dominum videt.» Joannes vero Matth. xi, 9,
ubi Christus de illo loquitur : «Sed quid existis videre?
«Prophetam? Etiam dico vobis, et plus quam Prophetam.»

2. Respondeo : Moyses fuit præcipius, non quidem simpliciter et omni modo , sed in dupliciti sensu. Primo, quia Deus loquebatur illi facie ad faciem , sicut amicus amico loquitur ; reliquis non item, ut constat ex testimonio allato. Et haec comparatio procedit de Moyse et aliis Prophetis, excludendo Joannem Baptistam , juxta illud: *Lex et Prophetæ usque ad Joannem.* Secundo, quia in multis gessit typum seu figuram Christi , ut explicatum est cap. vi, q. 7.

3. Nihilominus aliqui alii Prophetæ ex alia parte præferendi sunt Moysi. Nam Isaías plura de Christo in particulari vaticinatus est, quam Moyses. Joannes Baptista non venturum, ut Moyses, sed præsentem annunciat: *Ecce agnus Dei , ecce qui tollit peccata mundi.* Nota. Tria de Joanne Baptista legimus : 1 quod fuerit Prophetæ : 2 quod non fuerit Prophetæ : 3 quod fuerit plus quam Prophetæ. Primum asseruit Zacharias pater ejus, Luc. i, 76: «Et tu puer Prophetæ Altissimi vocaberis.» Alterum asseruit ipse: cum enim interrogaretur à Sacerdotibus: «Prophetæ es tu?» Respondit: «non sum.» Tertium asseruit Christus: «Quid existis videte? Prophetam? Etiam dico vobis , et plus quam Prophetam.» Quæ omnia bene inter se cohererent. Fuit enim Prophetæ, quia spiritu propheticō agnovit Christum , nemine indicate. Non fuit Prophetæ , quia non erat Prophetæ more aliorum , qui de Christo longè post venturo vaticinabantur. Fuit plus quam Prophetæ , quia reliqui Prophetæ ad homines; Joannes ad ipsum Christum missus est. Unde peculiari modo de illo prædictus Deus per Malachiam cap. iii, 4: «Ecce ego mitto Angelum meum , et præparabit viam ante faciem meam.» Est enim Angelus non qualiscumque, sed missus ante faciem Christi , quod de aliis Prophetis dici non potest. Vide Maldonatum in cap. xxi, Matth. vers. 20.

QUÆSTIO VI.

Quomodo intelligendum sit illud Christi: *Omnes Prophetæ usque ad Joannem?*

4. Ratio dubitandi est, quia etiam post Joannem fuerunt aliqui Prophetæ, ut Joannes Evangelista , Paulus , Agabus et alii , de quibus quæstione undecima dicendum est. Respondeo: Verba Christi sunt haec , Matth. xi, 13: «Omnis enim Prophetæ et lex usque ad Joannem prophetaverunt.» Quorum verborum varia est explicatio; sed duæ præ cæteris probabiliores. Una , Christum loqui de omnibus Prophetis veteris Testamenti , qui Joannem et Christum præcesserunt; ut hic sit sensus: Omnes Prophetæ veteris Testamenti prædixerunt Christum venturum: Joannes fuit primus, qui præsentem annunciat. Ita Chrysostomus, Hieronymus , Beda , Euthymius. Altera , legem et Prophetas usque ad Joannem prophetasse, id est, viguisse , vim habuisse , officio suo functos esse, durasse. Ita Maldonatus. Et hoc colligit ex antitheto, quod sequitur: «A diebus autem Joannis Baptiste regnum celorum vim patitur.» Ubi regnum celorum opponitur legi et Prophetis, id est, novum Testamentum opponitur veteri. Ut hic sit sensus: Lex et Prophetæ viquerunt usque ad Joannem Baptistam. Atà tempore Joannis Baptiste incepit Evangelium, seu novum Testamentum.

2. Dices: Lex duravit etiam post Joannem Baptistam , quia non fuit abrogata , nisi per mortem Christi. Respondeo: Illa particula , *usque ad Joannem*, non significat usque ad nativitatem Joannis, quasi tunc lex abrogata sit; sed usque ad prædicationem Joannis , quia tunc cœpit paulatim deficere, sicut tenebræ paulatim deficiunt, quando aurora accedit. Verum tamen est non fuisse penitus abrogatam , nisi per mortem Christi , ut c. 6, qu. 2, §. 6 dictum est.